

Izabela Anna Kosierb

Postpenalne środki zabezpieczające w polskim prawie karnym.

Post-penal security measures in Polish criminal law

Streszczenie:

Niniejsza rozprawa doktorska poświęcona została problematyce postpenalnych środków zabezpieczających w polskim prawie karnym. Jej celem jest udzielenie odpowiedzi na trzy pytania. Po pierwsze, czy w demokratycznych systemach prawnych dopuszczalne jest stosowanie środków o charakterze postpenalnym, a jeśli tak to w jakich okolicznościach. Po drugie, jaki jest charakter tych środków i ich miejsce w systemie prawa. Po trzecie, czy obowiązująca w polskim systemie prawnym instytucja środków zabezpieczających o charakterze postpenalnym, regulowana przepisami kodeksu karnego pozostaje w zgodzie ze standardami wynikającymi z praw człowieka oraz zasadami gwarantowanymi Konstytucją. Jednocześnie, celem niniejszej pracy jest „prześwietlenie” obowiązującej regulacji dotyczącej postpenalnych środków zabezpieczających pod względem jej mankamentów oraz podjęcie próby ich usunięcia poprzez zaproponowanie konkretnych zmian *de lege ferenda*.

Z uwagi na omawianą problematykę podstawową metodą badawczą jest analiza formalno – dogmatyczna, uzupełniana metodą historyczną oraz prawnoporównawczą (poprzez odniesienie się do środków prewencyjnych występujących we Włoszech, Niemczech, Francji, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii, USA).

Rozprawa składa się z siedmiu rozdziałów. Pierwszy, poświęcony został genezie i rozwojowi koncepcji środków zabezpieczających, a także ich miejscu w systemie prawa. W drugim rozdziale opisana została idea kształtowania się postpenalnych środków zabezpieczających w polskim prawie karnym, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań przyjętych na gruncie polskich kodyfikacji karnych począwszy od Kodeksu karnego z 1932 r. do zmian, które weszły w życie z dniem 1.07.2015 r., również z uwzględnieniem wpływu zmiany ustawy karnej na stosowanie środków o charakterze postpenalnym (art. 4 § 1 k.k.). Trzeci rozdział zawiera z kolei analizę prawnoporównawczą oraz rozważania dotyczące standardów międzynarodowych i konstytucyjnych w zakresie stosowania, orzekania oraz wykonania postpenalnych środków zabezpieczających wynikające z orzecznictwa ETPC, Federalnego Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych, niemieckiego Federalnego Trybunału Konstytucyjnego, a także z Konstytucji RP. W następnych trzech rozdziałach przeanalizowano obowiązującą polską regulację prawną dotyczącą postpenalnych środków zabezpieczających w trzech płaszczyznach: materialnoprawnej, procesowej oraz wykonawczej. Ostatni rozdział dotyczy natomiast skutków naruszeń obowiązków związanych z orzecznym postpenalnym środkiem zabezpieczającym. Podsumowaniem rozważań są uwagi i wnioski końcowe zawierające odpowiedź na postawione w pracy pytania, a także zawierające wnioski *de lege ferenda*.

Summary:

This doctoral dissertation is devoted to the problems of post-penal security measures in Polish criminal law. The goal of the doctoral thesis is to answer three questions. First of all, the dissertation seeks to answer the following question: is it possible to apply post-penal measures in democratic legal systems, and, if so, in what circumstances? Secondly, the doctoral thesis explores the nature of these measures and their place in the legal system. Thirdly, it investigates whether the institution of post-penal security measures in force in the Polish legal system, regulated by the provisions of the penal code, complies with the human rights standards and the principles guaranteed by the Constitution. At the same time, the purpose of the dissertation is to examine the shortcomings of the current regulation on post-penal security measures and to make an attempt to remove them by proposing *de lege ferenda* changes. The selected research method, applicable to the discussed issue, is formal-dogmatic analysis, supplemented by historical and comparative method (referring to preventive measures implemented in Italy, Germany, France, Switzerland, the United Kingdom, or the USA).

The dissertation consists of seven chapters. The first one is devoted to the genesis and development of the concept of security measures, as well as their place in the legal system. The second chapter describes the idea of shaping post-penal security measures in Polish criminal law, with particular emphasis on solutions adopted on the basis of Polish criminal codifications from the Penal Code of 1932 to the changes that entered into force on 1 July, 2015, also including the impact of the amendment of the criminal law on the use of post-penal measures (Article 4 § 1 of the Penal Code). The third chapter includes a comparative analysis and considerations concerning international and constitutional standards in the application, adjudication and execution of the post-penal security measures resulting from ECHR jurisprudence, the Federal Supreme Court of the United States, the German Federal Constitutional Court, and the Constitution of the Republic of Poland. The next three chapters explore the Polish legal regulations regarding post-penal security measures from the following perspectives: material, procedural and executive. The final chapter analyzes the consequences of breaches of obligations related to a given post-penal security measure. Final comments and conclusions, containing the answers to the questions posed in the dissertation, as well as *de lege ferenda* applications, may be regarded as a kind of summary of considerations.

Słowa kluczowe:

środki zabezpieczające, środki ochronne, środki zapobiegawcze, postpenalne środki zabezpieczające, kara, międzynarodowe standardy ochrony praw człowieka, standardy konstytucyjne, Europejski Trybunał Praw Człowieka, ustawodawstwo civil commitment, izolacja niebezpiecznych sprawców przestępstw, niebezpieczeństwo sprawcy, terapia, pobyt w zakładzie psychiatrycznym

security measures, protective measures, preventive measures, post-penal security measures, penalty, international standards for the protection of human rights, constitutional standards, the European Court of Human Rights, civil commitment acts, isolation of dangerous criminals, danger of criminal, therapy, isolation in a psychiatric hospital